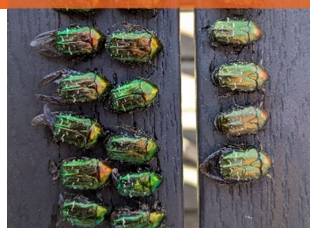

Kartlegging av insekter på Breivoll i Ås

Stefan Olberg

Kartlegging av insekter på Breivoll i Ås

Forfatter: Stefan Olberg

Publisert: 16.01.2026

Antall sider: 12 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Olberg, S. 2025. Kartlegging av insekter på Breivoll i Ås. Biofokus rapport 2025-115. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Malaisetelt / Eiketrær i kulturlandskapet på Breivoll / Liten skjoldbille (*Cassida sanguinolenta*) / Vindusfelle på hul eik / Gullbasser fanget i vindusfeller. Foto: Stefan Olberg.

Biofokus rapport 2025–115

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-563-7

Gaustadalléen 21

NO-0349 OSLO

Org.nr: 982 132 924

post@biofokus.no

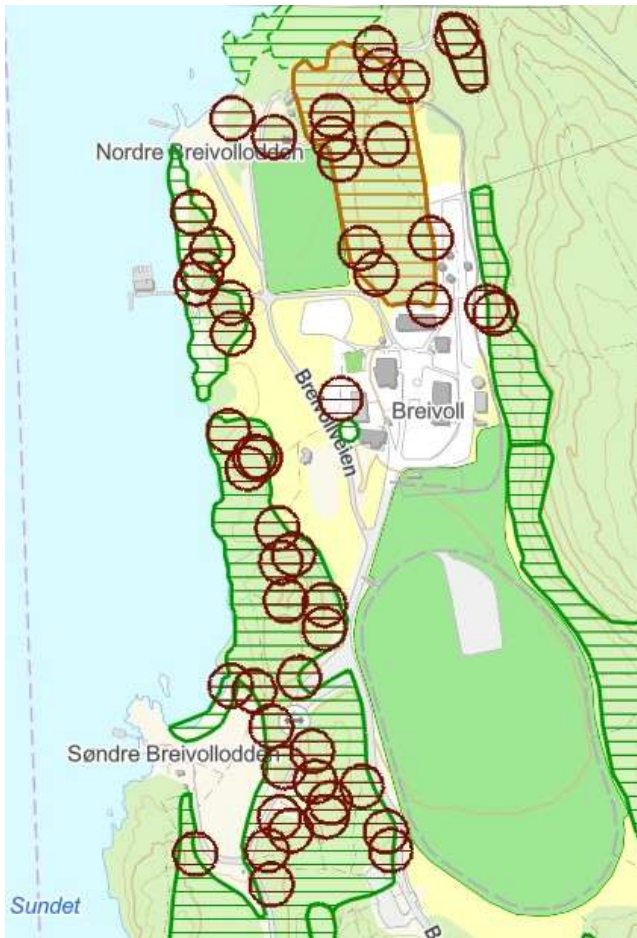
www.biofokus.no

Innhold

1	Innledning.....	4
2	Metode	5
3	Resultater.....	7
4	Diskusjon	10
5	Referanser	12

1 Innledning

Figur 1. Kart over deler av Breivoll, med inntegnede forekomster av hule eiker (røde ringer), slåttemark (oransje skravering) og andre viktige naturtyper (grønn skravering).

stående dødved av ulike treslag. En skjøtselsplan for området er nylig publisert ([Hertzberg og Olberg 2024](#)).

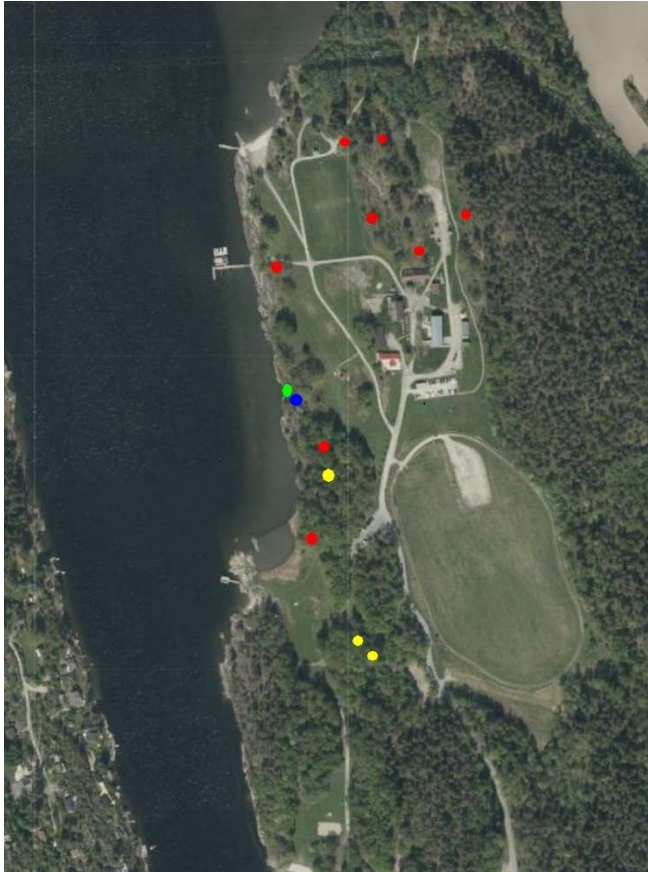
En del rødlistede arter (se Artsdatabanken 2021 for forklaringer) er opp igjennom årene påvist rundt Breivoll gård (Hertzberg og Olberg 2024), men foruten en del registreringer av sommerfugler foretatt på 90-tallet, er det svært få insektarter som har vært påvist her. Følgende rødlistede sommerfuglarter ble påvist på Breivoll i 1997: *Elachista occidentalis* (EN), *Klimeschiopsis kiningerella* (VU), springfrødråpemåler (*Ecliptopera capitata*) (VU), leddvedfingermøll (*Pterotopteryx dodecadactyla*) (VU), *Gracillaria loriolella* (VU), nyresildrefjærmøll (*Stenoptilia pelidnodactyla*) (VU), kystdvergmåler (*Eupithecia subumbrata*) (NT), blek dvergmåler (*Eupithecia expallidata*) (NT) og trollbærdvergmåler (*Eupithecia immundata*) (NT). Ellers ble almetstjertvinge (*Satyrium w-album*) (NT) observert her i 2010, sommersandbie (*Andrena nigriceps*) (NT) i 2022 og fuktbillen *Cryptophagus lycoperdi* (NT) ble funnet utenom dette prosjektet i 2025. Det har så vidt vi vet aldri vært foretatt noen systematiske registreringer av insektmangfoldet ved Breivoll, og ingen undersøkelser av mangfoldet knyttet til gamle eiketrær er foretatt. Etersom området innehar store kvaliteter knyttet til engarealene og har en av de flotteste

Breivoll friområde ligger innerst i Bunnefjorden i Ås kommune. Sentralt i området ligger gården Breivoll, som eies av kommunen og driftes av DNT, med store planer om utvidet drift, mer tilrettelegging for ulike typer brukere og en stor økning i antall besøkende. Denne aktiviteten vil komme i konflikt med de store naturverdiene på og rundt gården. Breivoll gård var i 20 år leid av Smiths Venner (frem til 2018), og det var da lite allmenn bruk av de omkringliggende arealene.

Rett nord for hovedbygningen ligger en stor slåttemark, som har innslag av flere gamle eiketrær (Figur 1). Gamle eiketrær finnes også spredt rundt gården på plenarealer, i kant av skogarealer og på mer grunnlendt berg ned mot sjøen. Også i de gjenværende edelløvskogene og blandings-skogene, som finnes i umiddelbar nærhet til gården, er det relativt mange gamle eiketrær (Figur 1). Det er et stort potensial for et truet artsmangfold knyttet til blant annet de mange gamle trærne, og da særlig til de gamle eiketrærne som enten er fysisk hule og/eller har store dødvedpartier. Det finnes også trær utover eik med et godt potensial for å huse rødlistearter. Det samme gjelder for diverse forekomster av liggende og

forekomstene av gamle eiketrær i Oslo og Akershus, ligger forholdene meget godt til rette for et artsrikt mangfold av insekter, med et godt innslag av arter oppført på rødlisten.

2 Metode

Figur 2. Flyfoto over Breivoll med plassering av malaisetelt (blå), fallfelle og vindusfelle (gul) og vindusfelle på eik (rød) og på ask (grønn).

Som i andre tilsvarende undersøkelser av insektmangfoldet knyttet til gamle eiketrær, så ble det hengt opp vindusfeller på eiketrær for fangst av insekter. Totalt ble 12 vindusfeller (Figur 2-3) hengt opp, hvorav fem ble plassert på eiketrær stående i skogsareal sørvest for gården, og syv ble hengt opp på trær stående i ulike typer kulturpregede arealer, som slåttemark, plenareal og i kantareal mot skog. Seks av disse vindusfellene ble plassert på eiketrær, den siste fellen på en gammel, hul ask. Det ble også plassert ut tre fallfeller (Figur 3) inne i hulheten på tre hule eiker stående i skog, mens det dessverre ikke ble funnet noen egnede hulheter for plassering av fallfeller i noen av eikene som stod i kulturlandskapet. Ett malaisetelt (Figur 4) ble satt opp tett ved noen gamle trær, noe buskvegetasjon og et lite engareal, i håp om å påvise interessante arter tilknyttet disse habitatene. I tillegg ble det foretatt litt manuelt ettersøk etter interessante arter, der slaghåving i vegetasjonen var den mest brukte metoden.

Fellene ble satt ut 12. mai 2025, ble tømt med ca. fire ukers mellomrom og tatt ned 21. august 2025. Den manuelle fangsten/registreringen av insekter ble i all hovedsak utført 12. mai 2025. Fellene ble røktet av Stefan Olberg, som også sorterte materialet og artsbestemte alle billene og enkelte andre insektarter. Ole Lønnve, Morgan Amundsen og Kjell Magne Olsen (alle Biofokus) bidro med artsbestemmelser av enkelte insekter utenom billene. Alle artsfunn er gjort tilgjengelig på Artskart ([Artsdatabanken 2025](#)).

Figur 3. Stammefelle (type vindusfelle) på skogseik (venstre), vindusfelle på død eik (midten) og fallfelle i hulhet med rester av et geithamsbol. Foto: Stefan Olberg.

Figur 4. Malaiseteltet ble plassert på et varmt sted med ulike typer verdifull natur i umiddelbar nærhet. Foto: Stefan Olberg.

3 Resultater

Alle fellene fikk stå i fred gjennom hele fangstperioden, men en av vindusfellene blåste ned og ble ødelagt i juli og én av fallfellene ble tatt vekk før siste tømning. Alle innsamlede biller, samt en del individer tilhørende andre insektgrupper, ble artsbestemt. Et begrenset budsjett medførte at en del artsgrupper utenom billene ikke ble prioritert veldig høyt i bestemmelsesarbeidet.

Totalt ble rundt 1500 biller tilhørende 248 forskjellige arter artsbestemt, samt at rundt 100 insekter tilhørende andre insektgrupper ble registrert.

Av mer interessante arter ble det påvist hele 19 billearter og fire vepsearter oppført på rødlisten. Blant de rødlistede billene er fire av artene (liten skjoldbille (*Cassida sanguinolenta*), korsknappraktbille (*Trachys scrobiculata*) (Figur 5), og snutebillene *Bagous claudicans* og *Neophytobius quadrinodosus*) knyttet til englevende planter, og tre av disse ble påvist ved slaghåving på engarealet, dels i slåttemarken og dels utenfor. Smalbillen *Rhizophagus perforatus* (NT) er knyttet til underjordisk, soppinfisert materiale, og arten er fra tidligere bare kjent fra Oslo i Norge. Ett eksemplar ble påvist i en vindusfelle plassert på en eik i skog. De resterende 14 rødlistede billeartene og de fire vepseartene påvist på prosjektet er alle knyttet til dødved eller hulheter i eik og andre løvtrær.

De to skyggebillene *Mycetochara axillaris* (Figur 5) (EN) og *M. humeralis* (VU) ble fanget i henholdsvis ett og 11 eksemplarer i vindusfeller. Artene utvikler seg i morken og soppinfisert ved av ulike løvtrær, først og fremst hule edelløvtrær. Eikeblodsmeller (*Ampedus hjorti*) (VU) (Figur 6) ble påvist i et par eksemplarer, og denne arten er helt knyttet til muld i hule eiker, og er en karakterart for gode eikemiljøer i Norge. Arten står oppført på internasjonale rødlistene, og Norge har en relativt god bestand av denne krevende arten.

Figur 5. Korsknappraktbille (venstre), *Mycetochara axillaris* (midten) og kakerlakksnyltebille (høyre). Foto: Stefan Olberg.

Kakerlakksnyltebille (*Rhipidius quadriceps*) (VU) (Figur 5) lever parasittisk på kakerlakker, og er i Norge knyttet til markkakerlakk, som er utbredt over hele landet. Kakerlakksnyltebille er i Norge kun kjent i to

eksemplarer; ett fra en vindusfelle på en hul eik på Montebello i Oslo og ett eksemplar fra lysfangst i Bamble i Telemark. Fra Norden er arten kjent i noen få funn fra Sverige og Finland, og er her påvist i feller på hule eiker, i gammel furuskog og i brent furuskog. Denne svært spesielle arten ble påvist i ett eksemplar i en vindusfelle på et av eiketrærne stående i kulturlandskapet på Breivoll.

De to glansbilleartene *Cryptarcha strigata* (NT) og *C. undata* (VU) er begge knyttet til sevjeutflod på eik, der larvene lever i myke og fuktige dødvedpartier. Begge artene ble påvist i vindusfeller på Breivoll. Kjukeboreren *Cis fagi* (NT) er knyttet til ulike kjuker og sterkt hvitråtten edelløvtreved, og noen få eksemplarer ble påvist i fallfeller og vindusfeller.

Fuktbillen *Cryptophagus confusus* (VU) (Figur 6) ble fanget i to eksemplarer i fallfeller. Arten er i alle fall delvis tilknyttet hulheter i trær, og har også blitt påvist på andre tilsvarende kartleggingsprosjekter i hule eiketrær (Olberg 2025).

Kortvingen *Scydmaenus hellwigii* (NT) er knyttet til maur som lever i hule trær, og et par eksemplarer ble påvist i fallfelle plassert i hulhet på skogseik.

Blomsterbillen *Scaptia testacea* (NT) utvikler seg i soppinfisert ved, og er i Sverige klekket fra soppinfisert ved fra greinene på gamle, hule eiker. Arten er i all hovedsak fanget i insektfeller på svært gamle eiker og enkelte andre gamle edelløvtrær som ask, lind, hestekastanje og svartor i Norge. Mange eksemplarer ble fanget i vindusfeller og i malaiseteltet, og arten har tydeligvis en god bestand på Breivoll.

Vedboreren *Orchesia luteipalpis* (VU) er knyttet til orekjuke og revekjuke på or, helst svartor, stående i svartorsumpskog og svartorstrandskog. Rester av slik skog finnes ned mot Bunnefjorden ved Breivoll, og ett eksemplar ble fanget i en vindusfelle på eik i skogen.

Figur 6. *Cryptophagus confusus* (venstre), *eikeblodsmeller* (*Ampedus hjorti*) (midten) og *Choragus sheppardi* (høyre). Foto: Stefan Olberg.

Soppsnutebillen *Choragus sheppardi* (NT) (Figur 6) er knyttet til kjernesopp som lever på døde grener og tynne stammer av ulike løvtrær. Ett eksemplar ble fanget i malaisefellen.

Borebilleren *Microbregma emarginatum* (VU) utvikles inne i levende granbark på soleksponerte, gamle grantrær. Angrep av arten er ble for et par år siden påvist på et par grantrær innenfor området, og én bille ble fanget i en vindusfelle på dette prosjektet.

Sørlig tregraver (*Pemphredon beaumonti*) (VU) er en svært sjelden art i hele Skandinavia, og utnytter trolig soleksponerte, gamle døde trestammer med insektangrep for reirplass. Ett eksemplar av denne arten ble fanget i malaiseteltet. Fiolettt kuleveps (*Pseudomalus violaceus*) (VU) er parasitt på graveveps som lever i død ved. Arten er begrenset utbredt i Norge med relativt få funn. Ett eksemplar ble fanget i malaiseteltet. Gulflekket plankeveps (*Monosapyga clavicornis*) (NT) (Figur 7) er knyttet til vedlevende bier, og er parasitt på buksamlerbier (særlig *Chelostoma florissomne*), som gjerne hekker i soleksponerte døde trær. To eksemplarer av denne arten ble fanget i en vindusfelle stående i kulturlandskapet. Furumurerveps (*Ancistrocerus ichneumonideus*) (NT) er knyttet til tørre og varme områder med furutrær. Hos oss er den funnet både i tilknytning til sandstrender langs kysten og i sandtak i innlandet. Fra utlandet er den også funnet på skogbrannflater. Arten bruker hull i treverk som reirplass, og benytter trolig bladbillelarver som mat for sine larver. Ett eksemplar av denne arten ble fanget i malaiseteltet.

De to bladlusartene *Stomaphis quercus* og *S. wojciechowskii* er knyttet til eik og er helt avhengig av henholdsvis svart tremaur og brun tremaur. Minst to av de undersøkte eiketrærne i skogen hadde store forekomster av brun tremaur, mens ett eiketree hadde en stor forekomst med svart tremaur. Mange eksemplarer tilhørende en eller begge disse bladlusartene ble påvist i vindusfellene, men det er foreløpig ikke klart hvilke arter det dreier seg om. De to artene er tidligere kun kjent fra Vestfold og Telemark (*wojciechowskii*) i Norge.

Figur 7. Gulflekket plankeveps (*Monosapyga clavicornis*) ble fanget i en vindusfelle på Breivoll. Foto: Stefan Olberg.

Tabell 1. Påviste rødlistearter (RL) og andre interessante arter ved Breivoll i Ås. RL = rødlistekategori. # = antall individer. Metode = registreringsmetode, der F = fallfelle, M = malaisetelt, S = slaghåvet og V = vindusfelle. K/S = kulturmark/skog.

Artsgruppe	Art	Norsk navn	RL	#	Metode	K/S
Biller	<i>Ampedus hjorti</i>	eikeblodsmeller	VU	2	F/V	S
Biller	<i>Bagous claudicans</i>		NT	1	M	K
Biller	<i>Calvia decemguttata</i>	lundmariehøne		1	M	K
Biller	<i>Cassida sanguinolenta</i>	liten skjoldbille	NT	2	S	K
Biller	<i>Choragus sheppardi</i>		NT	1	M	K
Biller	<i>Cis fagi</i>		NT	3	F/V	K/S
Biller	<i>Cryptarcha strigata</i>		NT	2	V	K/S
Biller	<i>Cryptarcha undata</i>		VU	1	V	S
Biller	<i>Cryptophagus confusus</i>		VU	2	F	S
Biller	<i>Microbregma emarginatum</i>		VU	1	V	S
Biller	<i>Mycetochara axillaris</i>		EN	1	V	K
Biller	<i>Mycetochara humeralis</i>		VU	11	V	K/S
Biller	<i>Neophytobius quadrinodosus</i>		NT	1	S	K
Biller	<i>Orchesia luteipalpis</i>		VU	1	V	S
Biller	<i>Ripidius quadriceps</i>	kakerlakksnyltebille	VU	1	V	K
Biller	<i>Rhizophagus perforatus</i>		NT	1	V	S
Biller	<i>Scraptia testacea</i>		NT	16	M/V	K/S
Biller	<i>Scydmaenus hellwigii</i>		NT	2	F	S
Biller	<i>Trachys scrobiculata</i>	korsknappraktbille	VU	1	S	K
Nebbmunner	<i>Stomaphis</i> sp.			22	V	S
Veps	<i>Ancistrocerus ichneumonideus</i>	furumurerveps	NT	1	M	K
Veps	<i>Monosapyga clavicornis</i>	gulflekket plankeveps	NT	2	V	K
Veps	<i>Pemphredon beaumonti</i>	sørlig tregraver	VU	1	M	K
Veps	<i>Pseudomalus violaceus</i>	fiolett kulegullveps	VU	1	M	K

4 Diskusjon

På Østlandet var sommeren 2025 relativt god, sett med insektøyne, med flere godværsperioder og relativt lite regn. Været påvirker insektfangsten i stor grad, ettersom fellene fanger passivt og er avhengig av at insektene er i bevegelse. Dårlig vær betyr lite aktivitet på insektene, og dermed dårlig fangst.

Det ble ikke prioritert å registrere insekter i slåttemarken eller på de andre engarealene rundt Breivoll gård, men noe manuell fangst med slagghåv ble likevel foretatt for få et inntrykk av om dette mangfoldet også kunne være av interesse. I tillegg stod flere av de undersøkte eiketrærne på engarealer, og fellene kunne derfor fange opp enkelte arter som var knyttet til eng. Til tross for liten innsats ble noen interessante arter påvist, deriblant fire rødlistede arter som er knyttet til englevende planter. En større og mer artsspesifikk inventering av englevende insekter vil med all sannsynlighet avdekke et langt større antall rødlistede arter på engarealene rundt Breivoll gård.

13 av de påviste rødlisteartene i dette prosjektet ble bare registrert i ett eksemplar. Dette sier noe om tilfeldighetene som skal til for at et insekt skal bli fanget i fellene eller bli registrert gjennom manuelle metoder. Det indikerer også at det faktiske antallet rødlistede insektarter som fantes på eiketrærne og i engarealene i løpet av sommeren 2025 sannsynligvis var langt høyere enn det som ble påvist.

De fleste av de rødlistede insektartene ble påvist for første gang i Ås kommune i denne undersøkelsen. Dette illustrerer problemet rundt vår mangelfulle kunnskap om insekters utbredelse i Norge, og også til dels vår manglende kunnskap om artenes levevis. Vi har ofte en svært mangelfull innsikt i artenes utbredelse. Da kan det også være vanskelig å bedømme artenes økologiske krav, samt vite hvor og hvordan artene enklest kan påvises på en lokalitet. For forvaltningens del fører dette til at arealer som innehar et ukjent mangfold av rødlistearter, kan gå tapt for samfunnet som følge av manglende inventeringer. Selv om det er utført en naturtypekartlegging i området, betyr ikke nødvendigvis det at vi vet nok om arealene til å avgjøre dets videre skjebne. Som eksempel vil dagens verdisetting av hule eiker (etter Miljødirektoratets instruks) i liten grad gjenspeile trærnes faktiske verdi for artsmangfoldet knyttet til disse trærne.

Denne undersøkelsen har gitt mye ny informasjon om mangfoldet av insekter knyttet til gamle eiketrær, som ikke bare er nyttig lokalt, men som også er av nasjonal interesse. Å påvise 14 rødlistede biller knyttet til hule eiker på én lokalitet i løpet av én sesong, er et svært godt resultat, og avslører at Breivoll har en god kontinuitet i forekomsten av hule eiketrær og trær med store dødvedpartier. Dette plasserer også Breivoll i toppsjiktet blant de beste eikelokalitetene i Oslo og Akershus for rødlistede insektarter. Lokaliteten var ikke en gang nevnt i rapporten som omtalte de beste eikelokalitetene i regionen i 2016 (Olberg 2016), og viser igjen behovet for ytterligere artskartlegginger på antatt fine eikelokaliteter i regionen.

Det er utvilsomt et nasjonalt ansvar å ivareta de mange gamle eiketrærne og ulike typer død ved av edelløvtrær som finnes rundt Breivoll gård. Tilretteleggingen for mer utstrakt bruk av området til diverse friluftaktiviteter på og rundt Breivoll, må derfor veies opp mot de potensielt negative følgene som dette får for det truede artsmangfoldet. Økt bruk gir mer slitasje, mer forstyrrelser og legger føringer på ytterligere tilrettelegginger og større fokus på de besøkenes sikkerhet, som samlet gir et større press på naturen. Den pågående skjøtselen av skogarealene, kulturmarkstrærne og engarealene på Breivoll må utføres på en slik måte at det i første rekke er positivt for artsmangfoldet, og ikke i et forsøk på å gjøre området lettere å bruke, eller for å tilfredsstille et estetisk syn på hvordan naturen bør se ut. Så får vi håpe at DNT som driftere av området, og Ås kommune som eiere, ser på naturen rundt Breivoll gård med stolte øyne og forsøker etter beste evne å ivareta det truede artsmangfoldet som lever her.

Figur 8. Liten skjoldbille (*Cassida sanguinolenta*) ble påvist på engarealene ved Breivoll gård. Foto: Stefan Olberg.

5 Referanser

Artsdatabanken 2021. Norsk rødliste for arter 2021.

<https://artsdatabanken.no/lister/rodlisterforarter/2021/>

Artsdatabanken og GBIF Norge 2025. Artskart. <https://artskart.artsdatabanken.no/>

Hertzberg, M.K. og Olberg, S. 2024. Skjøtselsplan for gammel og hul eik på Breivoll, Ås kommune. Biofokus rapport 2024-012. Stiftelsen Biofokus. Oslo. <https://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2024-012.pdf>

Olberg, S. 2016. Hule eiker i Oslo og Akershus. BioFokus-rapport 2016-10.

<https://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2016-10.pdf>

Olberg, S. 2025. Kartlegging av insekter på Bogstad gård i Oslo. Biofokus rapport 2025-128. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Biofokus

– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien [Biofokus rapport](#).

Biofokus rapport 2025–115
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-563-7

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no